

د لنډیو ماخذونو ته

یوه کتنه

[۲]

دغه مقاله د لنډیو د علمي زېرمې د هستولو په باب، د کابل مجلې په تېره ګڼه کې زما د خپرې شوې مقالې وروستی متممه برخه رانیسي. زما په نظر اوس هغه مهال رارسېدلی دی چې دو ګڼ نيزو (فلکلوري) آثارو په تېره د پښتو لنډیو د سنبالولو او خوندي کولو کار ته ژوره پاملرنه وشي. دا ځکه چې زلمه نسلونه کوم چې پېړۍ پېړۍ د فلکلورونو او اسطورو لېر دوونکې وو د انقراض درشل ته رسېدلی او خپل ځای هغه نسل ته پرېږدي چې دروانو ګڼ نديو او پراخو تحولاتو تر اغېز لاندې په فکري او علمي ډګر کې د هر څه بدلولو ته چمتو کېږي. دې واقعیت افغانان د ملي میراثونو د لادرکه کېدو له ګواښ سره مخامخ کړي دي. دا وضعیت افغاني فلکلوريستان د خلکو دو ګڼ نيزو هستونو بې ځنډه خوندي کولو او ژغورلو ته رابولي. د دې کار د پیل لپاره زمونږ په وړاندې ګټورې نړيوالې تجربې پرتې دي چې باید بې تأخيره د

SCIENTIA

لارښوونکو دستور العملونو په توګه تر مطالعې او څېړنې
لاندې ونيول شين

په همدې مقصد ما د لنډيو د راټولولو او زېرمه کولو په
انتقادې څېړنه کې «د لنډيو ماخذونو ته يوه کتنه» تر سرليک
لاندې حاضره مقاله وليکله او په هغې کې مې د ښکلي
ګاونډې هيواد تاجيکستان د ګڼتور کار او تجربې په هکله هغه
ګزارش په ډېر شوق او پاملرنه منعکس کړ چې درود کې د
ژبې او ادبياتو دانستيتوت د فلکلوري برخې مشر پروفیسور
«رجب امانف» د تاجيک فلکلورستانو د ستونځمن کار په
باره کې د ۳۹۰ کره شويو تاجيکي څلوريځو په ټولګه باندې
د یريزې په ډول ليکلی و.

په دې برخه کې د عاميانه ادب د عملي ټولګو د چاپ
په باب يو نلغه نظر لويتونکو ته وړاندې مېرې خو تر هر څه
دمخه ګټوره ښکاري چې هغه ليدلوري ته کوم چې تاجيکانو
د عاميانه (و ګڼر نيز) نظم په څلورېښت کلن تاريخ کې د کره
کتنې تر سرليک لاندې رامنځ ته شوی دی، پام وکړو. په
عمل کې داسې يوه پاملرنه او تګ توګه د تاجيکانو د عاميانه
نظم په مورد کې د تفکر او علمي ملاحظو د پرمختګ تاريخ
رانغاړي.

د وروستني انتقادي آثار د تاجيک د فلکلوري ټولګو
يو لړ جدي نيمګړتياوې برسېره کوي او د عاميانه نظم د
راغونډوونکو مخ ته داسې دندې رډي چې هغوی ته له
پاملرنې پرته دروغ کار سرته رسول ناشوني دي.
منتقدانو د واقعي آثارو د پلټنې په لړ کې د عاميانه ادب راز راز

نسخې او په غوره ټولگه کې د هغوی د راغونډولو په ترڅ کې، د ځانگړنو او نمبرو په رعایت تاکید کړی دی او د نوموړو آثارو د چاپ په باره کې یې جالب ملاحظات په ګوته کړي دي.

د هغو کسانو تر منځ چې د عامیانه آثارو د چاپ او خپروني د پرنسپونو په شاوخوا کې یې خپله رایه بیان کړې ده، پر لوستونکو، بنوونکو او علمي کارکوونکو سربېره یو شمېر شاعران او لیکوالان هم شامل دي چې هر یو ه خپلې پوهې او فهم په اندازه یو څه ویلي دي.

ځینو په فلکلوري آثارو کې پر «موضوعي» او «ژانري» تفکیک باندې کوم چې په موضوع او ادبي نوع مستندوي خپل نظر تصریح کړی دی، یو شمېر نور کسانو له مناسبو او مستحکمو فلکلوري اصطلاحاتو څخه د ګټې پورته کولو سپارښت کړی دی، نورو بیا د بې نقصه او ولیو عامیانه آثارو چاپ او خپرونه مارپیلې (تجویز کړی) ده، داسې چې د سرودونو، څلورځو او د افسانو د لهجه یې ځانگړنې او ادبې لیکنې ملاتړ کوي. دریمه ډله فلکلور د داسې آثارو په څېر پېژني چې د خلکو په منځ کې د راز راز لهجو په قالب کې پراخ شوي دي. دا ډله په ادبې قالب کې د داسې آثارو له چاپولو سره مخالفه ده. ځینې نور کسان د خلکو د آثارو د راز راز انواعو د پلټنې او څېړنې مساله طرح کوي. خو داسې کسان هم شته چې د چاپ شویو آثارو توپرونه جایز بولي خو د هغوی پر ځای داسه بڼې چې پخواني په شفاهي ډول په خپله حفظ کړي وې، غوره ګڼي. البته

دا کسان هېروي چې د علمي قواعدو پر اساس ضروري ده چې وگړنيز آثار د علمي مقصدونو لپاره هغسې چې ويل مېرې هماغسې بايد وليکل شي. او په هماغه ډول بې توپيره بايد چاپ شي ځکه چېرې مور د هغه يوه گڼه (کلمه) بدله کړو په هغه صورت کې به د هغه د ټولو ابعادو په بدلون لاسبري پيدا کړو او کولای به شو چې وگړنيزو آثارو ته نوي مضامين ور ننه باسو او دا د علمي اصولو او موازينو خلاف کار دی. بله دا چې وگړنيزې نسخې هله د تدقيق او چاپ لپاره د اعتماد وړ گړزي چې من جمله د اثر د ځای، د ليکنې د مهال، دراي حتی د ثبن کوونکې په باره کې معلومات موجود وي. د ځينو مؤلفانو نسخې که هغه ليکلې وي يا سفاهي د تاجيکي وروستنيو انتقادي مقالو د نقد پر اساس، د علم لپاره لازم اهميت نلري له داسې نسخو څخه استفاده کول، په باوري ډول ناوړه غلطی او تېروتنې رامنځ ته کوين

اوس هغه مهال رارسېدلی دی چې د هغو نسخو پر ځای چې فلکلوري ټولگې پکې چاپ شوې دي، تر ټولو بشپړې او کره نسخې لوستونکو او د علم او ادب مينانو ته وړاندې شي. خو د داسې نسخو د برابرولو طريقه او ميتود دا نه دی چې د آثارو پر پر او پراخ ټکونه دې رامنځ ته شي بلکې د خلکو په خپله ژبه کې دې په دقت د مطلب کنحه څرگنده کړي. بنکاره خبره ده چې د خلکو په منځ کې يوه څلوريځه بېلابېلې بڼې لري خو د هغوی له منځه يوه يا دوه يې سنې وي او نورې يې ناسمې وي. دغه بڼې راوي چې د شعر د پوهېدو

SPINTEA

ذوق نلري د لوستلو په مهال خراپوي او يا هغه څو ک چې هغه نقلوي او په ليکلو کې تېروزي نو که چيرې وروستي کاتب هماغه څلوريځه و نه څپري و رانه شوې څلوريځه به هماغسې و رانه پاتي شي. (۱) دو گڼيزو آثارو سره کول او د هغوی دروغو متنونو ثبتول ددغو آثارو د راټولوونکو او مجربو ښوونکو دنده ده. فلکلور پېژندونکي د مسالې له دې بعد سره پوره آشنا دي. ليکن هغه کسان چې د دې کار سر ته رسول آسان کار بولي، تېرو تلي دي. دا ځکه چې د ټولگو (مجموعو) په بڼه دو گڼيزو آثارو مرتب کول او په دې مقصد له سيمو څخه سيمو ته سفر او تگ راتگ کول، اوږده کلونه غواړي.

د و گڼيزو آثارو راټولول د کار پيل او داو مو موادو د خوندي کولو لومړنۍ بڼه ده. د موادو ترتيبول او علمي استفادې ته دهغوی چمتو کول، وخت او زياته ارزي غواړي.

د تاذيکستان درود کي د ژبې او ادبياتو دانستيتوت د فلکلور څانگې کار کوونکو د ستر زيار او زحمت په زغملو د و گڼيزو آثارو يوه داسې زېرمه رامنځ ته کړه چې د منځنۍ اشيا د تاجيک ميشتو سيمو د و گڼيزو آثارو تر ټولو ښې او ابتکاري نمونې پکې راغونډې شوې. زېرمه په تدريج لا غني او بشپړه شوه او د تاجيکو خلکو د پوهې او معنوي مدنيت په يوه بډايه گنجينه بدله شوه. زېرمې د تاجيکانو د علمي او و گڼيزو نوښتونو د خپراوي او چاپ شونتيا رامنځ ته کړه. د فلکلور څانگې د ښه نظم او ترتيب له لارې د مخزن د راټولو

شویو آثارو د علمي خپراوي او په پای کې د تاجیک د فلکلور د شل ټوکیز « کلیات » د چاپولو زمینه برابره کړه. دې هدف ته در سېدو لپاره تر هر څه وړاندې په کار وه تر څو په زېرمه کې هغه (۱۵۰۰۰۰) راټول شوي متنونه له خپلو ځانگړو مدر کونو او سندونو سره چې د کلیات د خپراوي له اصولو او هدفونو سره همغاړې وي، مشخص شي. بې شکه د دې کار پای ته رسولو او داسې اقداماتو چې د تاجیک فلکلور له ځانگړنو سره برابر وي او مزیداً د فلکلوري چينو کشف او تنظیم او پر یو راز قواعدو پښه ټینګولوؤ زیات وخت و نیو.

د فلکلور د علم ځانگړي کار کوونکي «ای لوین» د زده کړې په نتیجه کې د علمي پر نسیپونو په اساس د فلکلوري آثارو او زېرمو د ځای پر ځای کولو لپاره د نویو اصولو په باره کې یو کتاب تالیف کړ چې د هغه په مرسته له شته معلوماتو څخه د راز راز مقصدونو او هدفونو لپاره استفاده شونې شوه.

له علمي پر نسیپ سرع سم د تاجیک فلکلور ټولې زېرمې په ماخذونو ویشل شوي دي لکه په لاس لسکل شوې زېرمه، د هنر مندانو د آوازونو زېرمه، د نکل ویونکو زېرمه، د منقبت ویونکو زېرمه، د عکاسي او فلم اخیستلو زېرمه.

په لاس لیکل شوې زېرمه په ۱۵ برخو ویشل شوې ده هر ه برخه لس زره مخه ده، یعنی له ټ څخه تر ۹۹۹۹ پورې د اثر د هر فلکلوري واحد یعنی رباعي، بیت، افسانې، لطیفې، متل، کیسې او نورو په باره کې معلومات وړاندې شوي دي، داسې چې لاندیني عناصر رانیسي. د برخې نمبر، هغه مخ چې په هغه کې فلکلوري اثر درج شوی دی، د اثر د ثبت ځای او

SPINTEA

وخت یعنی په کوم ځای کې، څه وخت او د چاله لورې ثبت شوی دی، د ویونکې نوم د هغه د پلار نوم، د ویونکې عمر، کسب او د معلوماتو درجه، د دغو ټولو خبرتیاوو له مخې د دغه یا هغه وګړي اثر جغرافیایي عناصر، د ثبت تاریخ، د ثبت مرحله، دوره، د ویونکې انتساب په ټاکلی سن او ټاکلې ټولنه کې او د فلکلوري آثارو د راټولولو د مسوولانو ټول فعالیتونه مشخص کېږي. (۲) دا ابعاد د فلکلور لپاره چې ډله ایزه هستونه بلل کېږي لومړی درجه اهمیت لري او د نویو اصولو یادو شویو پوښتنو ته دقیق او بشپړ ځواب ورکوي.

لومړني اطلاعات چې مور هغه په شرطي توګه «سګناتور» نومولی دی، هغو پوښتنو ته ځواب ورکوي چې لا دمخه د هغوی یادونه شوې ده. وروسته اړوند «سګنال» د آثارو له نسخو سره په مطابقت کې لیکل کېږي او بیا «کلیات» دمیراثونو د ساتنې وپیره شوه نقشه احتوا کوي. د میراثونو د ساتنې په زېرمه کې د اثر د ثبت کال، په کال کې د ثبت شویو نسخو شمېر، سني او جنسي ترکیب او هغه کال چې ویونکې هغه بللی دی ذکر کېږي.

د تادیک فلکلور پر کلیات باندې پر هغه څه برسېره چې وویل شوو یو بل مهم سند هم اضافه کېږي چې هغه د اثر اساسي ځانګړنې په مجموعي توګه منعکسوي، دا سند هغه تر ټولو پېژندل شوې او تر ټولو مکمله نسخه ده چې د کمي (مقداري) اصولو له مخې مشخصه شوې ده. د اثر د بدیعي مندرجاتو او بڼې له مخې چې پر وټولو نسخو شامل دي، یو کلي تصور لاس ته راځي. د دې لپاره چې د کلیات نسخه د

فلکلور پېژندونکو پراخې کډۍ ته وژسېږي او بشپړه شي، د نسخې برابرول به روسي ژبه او په يوه بله اروپايي ژبه او همدا راز په عربي الفبا پيشنهاده شوي دي.

اوس مور غوره شوې نسخې چې ۳۹۰ وگړنيزي تاجيکي رباعي گانې (خلوريځي) او درباعي د کليات مدل چې د نمونې په ډول مېستني پر يوه رباعي تهيه شوي دي د لوستونکو پاملرنې ته وړاندې کوو.

دا ۳۹۰ مشخصې رباعي گانې، د ۸۷۹۳ رباعي گانو د متنونو د څېړنې محصول دي چې د تاجيک د فلکلور د ليکل شوي زېرمې له ۲۸۲۲۵ رباعي نسخو څخه راټولې شوي دي. هغه رباعي گانې چې تر لسو په زياته نسخو کې ليدل شوي په کليات کې اخیستل شوي دي. پلټنې بنسټي چې د ۸۷۹۳ نسخو له مينځه د ۳۹۰ رباعي گانو ټاکلې بڼې په بېلابېلو سيمو او متفاوتو وختونو کې له لسو څخه تر پنځوس څلو پورې ثبت شوي دي.

د کليات د اساسي اصولو سره سم د يوې رباعي ټولې نسخې څېړنې او تصنيف کېږي. رباعي گانې د خپلو نسخو د کمي اعتبار له مخې تفکيک کېږي، په بل عبارت لومړنۍ هغه رباعي گانې څېړنې چې په بېلابېلو وختونو او ځايونو کې دهغوی د ثبت موارد تر ټولو لوړ رقم و بنسټي مثلاً ۵۴ ځله ۵۳، ۵۲، ۵۱ او نور.

د نسخو هره کټه گوري تپ نومول شوې ده چې د (ت) په تورې او ځانگړي نمبر ځانگړې کېږي او په زېرمه تون کې د داخلي تعداد په اعتبار «فونډ» بلل شوې ده. دم در

حاله د تاجیک فلکلور د «کلیات» پر بن دو ګر نیزو هستونو د راز راز مسائلو حل او دو ګر نیزو نوبتونو د ځانګړنو (ممیزاتو) زده کونه او تشخیص څه د بدیعي صنایعو د مندرجاتو له نظره او څه د متن پېژندنې له نظره شونتیا پیدا کوي. همداراز هغه د علیحده ژانرونو فهرستونه کلیات ته داخل شوي چې له څېړونکو سره مرسته او مدد کوي.

د رباعي کلیات لاندینې فهرستونه رانیسي.

۱- د آثارو د راځلولوونکو نومونه او په (کلیات) کې د راټولو شویو آثارو شمېر چې د فلکلور راټولوونکو پر هلو ځلو او په دې برخه کې دهغوی پر خدمت ګواهي ورکوي.

۲- د راویانو نومونه او دهغو آثارو رقم چې د همدې فهرست په استناد دهغوی نوم اخیستل شوی دی او دهغو پېژندل شویو راویانو په باره کې ګزارشونه چې ډېر ارزښتمن وګر نیزو آثارې پخبل خاطر کې ساتلي دي.

۳- دهغو ګرو (کلماتو) فهرست چې د مضمون د پوهې لپاره لومړنی مقام او اهمیت لري. دې ګرو ته کلیدي کلمات وایي. دا فهرست د ژبې او بدیعه صنایعو او په عمومي توګه د رباعیاتو د اسلوب د ځانګړنو له ژورې زده کړې سره مرسته کوي.

د هرې رباعي په اړه دهغو ټولو نسخو یو ځای کول چې خپل ځانګړی کتلاک نلري ناشونی کار دی او دا کتلاک څنګه منځ ته رايي؟

لومړی هره رباعي (خلوریځه) په لیکلې ډول په ځانګړو کارتونو کې درج شوه او د هرې اساسي کلمې د

لاندې کرښه وایستل شوه لکه :

بازارو روم مشک خرم یا پخته
خوشدامن گنده ره سرش در تخته
خوشدامن نغز دو ماده دوست میداره
خوش دامن گنده ره خدا ر داره

تر دې وروسته خپرونکو هر ه لیکل شوې څلوریځه د هغو کپرو په تناسب چې کرښې ترې لاندې کشل شوي دي په کارتونو کې وژسولې. له دې نسخه پورتنۍ څلوریځه لس ځله ولیکل شوه. په دې ډول زېرمې د پنځه ویش زرو لنډیو هرې یوې څلوریځې له څلورو تر لسو نسخو پورې پید کړې. وروسته تر دې، ټولې نسخې د هغو کپرو په اعتبار چې کرښه ترې لاندې کشل شوی وه دالفبا په ترتیب په کڅورو کې ځای په ځای شوې مثلاً په لومړۍ کڅوره کې داسې کارتونو ځای ونیو چې د «ابد، ابدی، ابکار، ابر او ددې کپرو نور سارې یې لیکل شوي وو».

د دسای اقدام په نتیجه کې د څلوریځو د ټولو شته وو بڼو د پاسلیو نسخو د ترتیب او تدوین امکان رامنځ ته شو او هله د څلوریځي د بڼې او نسخې پیدا کول ډېر آسان شول. د مثال په توګه به فرض کړو چې په کوم دلیل له مخې لاندینۍ څلوریځې ستاسو پاملرنه ځان ته وراړولې ده او تاسي غواړئ پوه شئ چې دا څلوریځه څه وړ بڼې لري؟ په کومو سیمو کې مروج ده؟ آیا هغه نارینه که ښځې ویلی ده؟ او په کوم عمر او کول پورې اړه لري؟

ای دوست اگر مهر تو بر ما باشد

SPINTEA

ماراز ره دور چه پروا باشد

خاک ره کوت شووم همان زمانیکه اگر

یک گوشه خاطر تو بر ما باشد

په پورتنی څلوریځه کې د کتلاک په نشتوالی کې زیاتو تپوسونو ته ځواب ور کول ډېر وخت نیسي او د فلکلوري زېرمو او ټولګو د سلهاوو دوسیو مطالعه او راسپړنه غواړي. خو د پوښتنو ځوابولو ته حتی د دې ضرورت نشته چې تش یو ساعت وخت پرې ضایع شي. په کتلاک کې د رباعي ټولې بڼې د «دوست»، «مهر»، «ره»، «پروا»، «خاک»، «گوشه»، «خاطر» په کڅوړو کې شته دي. د دغو نسخو د پیدا کولو لپاره درې څلور کڅوړو ته مراجعه کافي ده.

یو ځل بیا د مطروحه مسالې دروښانولو په مقصد غواړم یوه پېښه بیان کړم. یوه ورځ له دوستانو سره د کار په مهال په کڅوړو کې د څلوریځو د ځای په ځای کولو په کار لګیاوو د یوې رباعي څلورمې مصرع زما پاملرنه ځان ته ورواړوله:

بادام بده سفید نازک بدنه

ماشبه وګړه چې په وګړنیزو څلوریځو کې هره خبره یو خاص مفهوم لري خو په بادام بده کې د تعبیر افاده ناروښانه ده.

که «گل بده» او «سیب بر» وای مقصد به واضع و، ځکه وګړنیزو څلوریځو کې د «سیب» او «گل» ذکر د مینې او محبت رمودی.

SPINTEA

يوه بل کس وويل ويونکې غوښتي دي چې دده له لوري يوې نجلی ته سوغات يوسي او بادام ښه سوغات دی. بل کس وويل بادام يو خوندور شیء دی او د دیدار لذت تداعي کوي.

ما وويل زرگونه خلوريځې مې تر نظر تېرې شوې دي خو هيڅکله له بادام څخه د دیدار لذت رمز نه استنتاج کېږي.

يو همکار وويل په دې کې د بحث اړتيا نشته، ښه داده چې ددې خلوريځې نسخې تر نظر تېرې کړو او دغه ماله حل کړو. دا يو سم پيشنهاده و. په لومړۍ مصرع کې د «گلبدن» گڼه ياده شوې ده.

«بالا ميروى دعا بگو گلبدنه»

مور د «گ» د تورې کتلا کونو له منځه د «گلبدن» کڅوړه وکتله په دې کڅوړه کې د خلورځې ۱۷ نسخې ته وې بيامو د «دعا»، «نازک بدن»، «وطن» او نورې کڅوړې تر نظر تېرې کړې، يو شمېر نورې نسخې مو هم پيدا کړې. د خلوريځې ټولې ښې اوس زموږ پر ميز باندې پرته وې. تر هر څه وړاندې د خلوريځې د سيمې د دائرې د سگناتور پر مخ دهغې د ثبتېدو ځايونه معين شوي دي لکه «غرم»، «قورغان تپه»، «کولاب»، «مؤمن آباد»، «خوالينگ»، «دنگره» «فرخار»، «ورزاب» او «حصار» تر دې وروسته معلومېږي چې نوموړې خلوريځه هم نارينه وو او هم وښځو ويلې ده او د خلوريځې د ثبت کلونه هم مختلف دي يعنې دهغې د ښو دراپولو کار ۲۰ کلونو ته رسېږي. د

SPINTEA

پلټنې په ترڅ کې مو هغې پوښتنې ته ځواب پیدا کړو چې وړاندې طرح شوې وه. د څلوريځې د بېلابېلو بڼو د مطالعې له مخې معلومېږي چې د یادداشتولو پر وخت یا له بلې نسخې څخه د نقلولو په مهال «بادام بته» د تېروتنې له مخې «بادام بده» شوی دی. د شکونو او پوښتنو د حل لپاره د څلوريځې بېلابېلې بڼې پر تله کوو او هغوی له منځه هغه یوه چې د څلوريځې د ټولو بڼو ځانگړنې منعکسولای شي، غوره کوو:

بالا میروی دعا بگو گلبدنه

بادام بته سفید نازک بدنه

هر چن کردم، او ده ندادن بمن

از بخشک او کلت (۳) کردم وطنه

بای وویل شي چې دا د مطرح شوې څلوريځې د بېلابېلو بڼو یوه نمونه ده په نورو بڼو کې لومړنۍ او دریمه مصرع له سترو بدلونونو سره مخامخ شوې ده. په یو لړ مصرع گانو کې چې نجونو ویلې دي زلمیانو ته دعا او سلام استول شوی او په ډېره لېوالتیا یې د هغوی بڼایست ستایلی دی.

۱- بالا میروی دعا بگو گلبدنه

۲- سوزینه جوان بچه نازک بدنه

۱- بالا میروی سلام بگو گلبدنه

۲- این بچه سفید برف یمنه

دا کثرو څلوريځو له بڼو څخه داسې څرگندېږي چې په دوهمو مصرعو گانو کې زیاتره بدلونونه د زلمیانو له لورې وارد شوي دي. هر یوه د سلام په لېرلو د خپل یار محبوب په هکله ستایونکې او ویاړونکې خبرې کړې دي.

۲- آهو بره سفید مشک ختنه

۲- دخترک میده خوشرو سخنه

۲- این دخترک طاقی دوز نازک بدنه

۲- صدر برگ سفید شرین سخنه

لکه څنگه چې لیدل کېږي د تاجیکانو د وگړو نیزو څلوریو کتلاک نه یوازې د څلوریو دراز راز بنو د دقیقې موندنې په باره کې بې سارې دی، بلکې د څلوریو د دغې یا هغې بنې د نیمگړتیاوو د مشخصولو په باره کې هم مرسته او مساعدت کوي. همدا چې د څلوریو بنې له نظره تېرې کړو سمدستي پوهېږو چې په کومو بنو کې څه زیانونه او نقایص رامنځ ته شوي او د شعر په دغې یا هغې نسخې کې د منطق، وزن، یا قافیې په تړاو او د کمبود او نارسایي سبب څه دی؟ د څلوریو د مصرع گانو سمې نسخې کومې دس؟ پر دې برسېره نوموړی کتلاک د څلوریو دراز راز جهاتو د زده کونې شامل موضوعات لکه رمزون، توصیفونه، استعارې او نور تریاتې اندازې پورې اسانوي له همدې کبله دا د پوهېدو وړ خبره ده چې له کتلاک څخه د مرستې له اخیستلو پرته د تاجیک د وگړو نیزو څلوریو بشپړ او علمي خپرووی ناپونی دی. د کتلاک د ترتیب او تدوین په نتیجه کې د تاجیک وگړو نیزو څلوریو، د څلوریو د بنو ترکیب او مقایسه او یو لړ نور کارونه په واقعیت کې یو بډای کتلاک رامنځ ته کوي. له دې منځه لکه چې پنخوا مو وویل ۳۹۰ وگړو نیزو څلوریو له لسو بنو څخه تر ۵۶ بنو پورې د تاجیک فلکلور په زېرمه کې ثبت شوي دي. لاندینی

SPINTEA

خلوريځه دهغو خلوريځو يوه نمونه ده چې د تاجيکستان او
ازبکستان په بېلابېلو سيمو کې تر ۵۰ ځلې زياته ثبت شوې
ده:

از کوچه گذر نک، که مادر داميم
بيهوده سخن نکن، که ما بد ناميم
هر گاه ترا بينيم پشت گردانيم
در دل نگیری سوخته و بريانيم

SPINTEA

- ۱- مجله شرق سرخ، دوشنبه، ۱۹۵۷م، لومړۍ گڼه، ۱۸ مخ
- ۲- د معلومات دقومي ليدله اصولو سره مخامخ تر او اري. د کليات پر بنياد دا اصل په نظر کې نيول
مېږي چې يواځې د کوم زگړه نيز اثر ځانگړی متن يا کومه جلا نسخه د خلکو د وگړو نيزو نوښتونو د يو
شمېر همومي يا خصوصي پرابلمونو په څېر نه کې کومه گټه نلري. دا ځکه چې ځانگړې متن تش پردې
گواه دی چې هغه په ټاکلي مکان او زمان کې د يو چاله لوري ايجاد شوی دی خو يو لړ نورو پوښتنو ته
لکه آیا پردې اثر باندې نور کسان هم خبر دي او په نورو ځايونو کې هم پېژندل شوي دي که نه؟ آیا له
کومه وخته راهيسې په خلکو چې رواج شوی او زمزمه کېږي؟ او داسې نورو پوښتنو ته ځواب نشي
ور کولای، يعنی مور: ته نه راملو مېږي چې نوموړي متن وگړو نيزوالی او په بېلابېلو خلکو او ځايونو
کې دهغه موجوديت او ټولنيزو طبقو ته دهغه انتساب څنگه دی.
- ۳- ترک